

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Žurnāla "Latvijas Lopkopis" maija numurā 2
- Garša, izvēle, vietējās pārtikas nākotne – sarunu festivāla LAMPA "Lauku teltī" 3
- Bioloģiskā biškopība arī tālmācībā 4
- Aktuālais par nodokļiem un grāmatvedību lauksaimniekiem. . . 4
- LEADER pievienotā vērtība: ko mēs ar to saprotam? 6
- Palielināts finansējums "Altum" apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmai 7
- Dārzenkopība Somijā redzējumā 8
- Dodamies "Raunas stādu" daudzveidībā. 10
- Joprojām pieejamas ES apmaksātas individuālas konsultācijas mežsaimniekiem. . 12
- ES mājlopu skaits turpina samazināties 13
- Radīts ES lauksaimniecības ilgtspējas kompass 13
- Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2024. gada jūlijā . . 14
- Latvija ES 20: atbalsts Latvijas lauksaimniecībai 15
- Atbalsts projektu īstenošanai jaunajiem lauksaimniekiem. . 15
- Atbalsts problēmas risinājumam 16

AKTUALITĀTES

LAUKSAIMNIEKI IZSAKA PIRMĀS ŠISSEZONAS RAŽAS PROGNOZES

Tuvojas vasaras Saulgriži, un lauksaimnieki var jau aptuveni vērtēt, kāda būs šissezonas raža. LLKC mājaslapā darbu sācis tradicionālais "Pļaušanas serviss", kas stāsta par zāles lopbarības sagatavošanas gaitu visos Latvijas novados. Sadarbībā ar Zemkopības ministriju veikta pirmā oficiālā ražas prognozēšana sējumos dažādos reģionos. Arī dārzos var secināt, kā augi ir pārziemojuši un vai tos nav skārušas pavasara salnas.

Andris Skudra, LLKC konsultants augkopībā:

"LLKC sadarbībā ar Zemkopības ministriju ik gadu veic laukaugu ražu prognozēšanu, novērtējot sējumus dažādos Latvijas reģionos. Maija beigās apsekotie sējumi liecina, ka ziemāju graudaugu un rapša sējumus būtiski ie-

tekmēja pārziemošanas apstākļi – gan kailsals, gan atkušņu ūdens. Līdz ar to lielākā daļa rapša sējumu Latgalē un Vidzemē nepārziemoja vai bija izretojušies, un lielākā daļa lauku tika pārsēti ar vasarājiem. Saglabājušies ziemas rapša sējumi, nodrošinot tiem papildus augu barības vielas, inten-

sīvi veidoja sānzarus, bet ražas potenciāls prognozējams zems. Maija sākumā uznākušās salnas Vidzemes, Latgales un Kurzemes reģionos apsaldēja rapsi un graudaugus, kas rapsim ierobežoja ziedpumpuru attīstību, bet graudaugiem izraisīja stresu un lapu dzeltēšanu. Tāpat tikko iesētām lauka pupām salnās apsalušas lapas. Zemgalē ziemāju sējumi pārziemoja labi un veido labu ražas potenciālu. Siltais laiks maija otrā pusē un optimālais augsnes mitrums nodrošina labvēlīgus augu augšanas un attīstības apstākļus."

► 2. lpp.

AKTUALITĀTES

ŽURNĀLA "LATVIJAS LOPKOPIS" MAIJA NUMURĀ

Žurnāla maija izdevumā sniedzam ieskatu Eiropas Komisijas un ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (FAO) lauksaimniecības tirgus apskatos un īstermiņa prognozēs. Kā norāda šo institūciju ekonomisti, lauksaimniecības preču tirgos valda stabila nestabilitāte. Lauksaimniecību Eiropā, tajā skaitā Latvijā, joprojām ietekmē klimata un ģeopolitiskās krīzes, pār kurām lauksaimniekiem nav kontroles. Tās ietekmē produktivitāti, tirdzniecību, patērētāju pieprasījumu, cenas un, galu galā, arī lauksaimnieku ienākumus.

Kas ir lauku saimniecību elektroniskā pārvaldības sistēma "Mans lauks" un kādēļ tās izmantošana ir ērta lauksaimniekiem, skaidro LLKC Klientu apkalpošanas daļas speciālistes Liene Dabiņa un Rudīte Sanžerevskā. Savukārt, kā sniedzamas ziņas par darba ņēmējiem, skaidro LLKC Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītāja Linda Puriņa.

Saimnieku pieredzes rubrikā raksts par SIA "Nītava" pieredzējušo vadītāju Edvardu Beinaroviču, kurš saimnieko Tukuma novada Degoles pagastā. Saimniecībā 432 Holšteinas melnraibās un sarkanraibās šķirnes govīs, un vidējais izslaukums krietni virs 9000 kg no govīs gadā.

Kā saimnieko piensaimnieki Spā-

nijā, raksta LLKC Ogres biroja konsultantes Aija Luse un Elīna Masteiko, kuras siltajā dienvidzemē pabija kopā ar Latvijas saimniekiem.

Par ektoparazītu apdraudējumu liellopu ganāmpulkiem un kā ar tiem cīnīties, raksta LLKC konsultants-eksperts veterinārmedicinā Dainis Arbidāns.

Ar ko jārēķinās piensaimniekiem, izvēloties piena govi krustot ar gaļas šķirnes bulli, skaidro LLKC Lopkopības nodaļas vadītāja un žurnāla nozaru redaktore Silvija Dreijere. Savukārt, kā gūt lielākus ieņēmumus, uzlabojot govju komfortu, raksta LLKC lopkopības konsultante Laila Plīta.

Gaļas liellopu audzētājiem iesakām LLKC Lopkopības kompetenču centra vadītājas Anitas Siliņas rakstu par gaļas šķirnes uzvedības īpatnībām, konkrēti – kā apieties ar liellopiem, lai izvairītos no nelaimes gadījumiem.

Par kazkopības jautrajām un ne tik jautrajām niansēm un kazu siera ražošanu pieredzē dalās Madonas novada Jumurdas pagasta "Sniķeru" saimniece Santa Lasmane.

Aitkopjiem piedāvājam Latvijas Aitu audzētāju asociācijas aitu vērtēšanas speciālists Dinas Avotiņas rakstu par aitu un jēru taukiem – kas tajos vērtīgs, kas padara dzeltenus.

Putnkopības rubrikā Latvijas Apvienotās putnkopības asociācijas pār-

stāves Annas Ērlihas padomi vistu audzēšanai ganībās.

Zirgkopības rubrikā LLKC Apgāda redaktore Dace Millere raksta par Zirgu māju "Baltezers" Ropažu novada Garkalnes pagastā, kur saimnieko Laura Liberte-Andersons un Nordis Andersons.

Kā ierasts, žurnālā nozares ziņas no Latvijas un ārzemēm, labas veselības uzturēšanas padomi, saimnieku aptauja, recepte un anekdotes.

Atgādinām, ka žurnālu "Latvijas Lopkopis" iespējams abonēt VAS "Latvijas Pasts" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu var veikt arī elektroniski "Latvijas Pasts" mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2024_gads/ Žurnālu var iegādāties arī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā Ozolniekos.

Iveta Tomsons, LLKC Apgāda vadītāja

AKTUALITĀTES

1. lpp.

Silvija Dreijere, LLKC Lopkopības nodaļas vadītāja:

"Izdevuma iznākšanas brīdī sētājiem stiebrzaļu laukiem jau jābūt nopļautiem un sagatavotiem skābbarībā. Raža Vidzemē, Latgalē un atsevišķās vietās arī citur Latvijā, kur bija bargās pavasara salnas, būs viduvēja – ne tik, cik gaidīts. Vidēji labu un labu ražu cerams jūnija sākumā pirmajā plāvumā varēsīm vākt sētajos āboliņa un lucernas laukos. Pagaidām izskatās, ka visraženākie pirmie plāvumi būs Zemgalē."

Māris Narvils, LLKC vecākais speciālists dārzkopībā:

"Apmierinoši līdz labi augšanas

apstākļi saglabājās lielākai daļai dārzkopības kultūru līdz aprīļa beigām. Tradicionāli maijs izcēlās ar mēneša sākuma salnām un lielāko mēneša daļu bez nokrišņiem, vien pērkona negaisiem lokāli veldzējot laukus un dārzus. Augļkopībā salnas nopietnāk bojājušas ogulājus, kas salnu laikā ziedēja, īpaši upenes, jāņogas, ērkšķogas, krūmmellenes, daļēji arī agrās zemeņu šķirnes. Bojājumu raksturs ir lokāls, vairāk Austrumlatvijā. Ražas samazinājums noteikti ir sagaidāms. No augļu koku kultūrām jau tradicionāli vairāk atkal ir cietuši kaulēni. Plūmes, vairāk gan mājas plūmes, skābie un saldīgie ķirši. Ražas samazinājums būs, bet iespējams, ka ne tik liels kā ogulājiem. Kā vienmēr, daudz

ko izšķīra dārzu novietojums, ir vai nav aizsargstādījumi, aizsarglīdzekļu un ūdens smidzinājumi. Nedaudz situāciju glāba tas, ka salnu laikā augsne vidēji bija mitrāka nekā 2023. gadā. Ražas samazinājums ābelēm un bumbierēm pagaidām izskatās, ka ir nenozīmīgs. Ražu dārzeņiem noteikti, jo sevišķi agrājiem, mazinās mitruma trūkums, kas izveidojās sausā maija dēļ. Uzglabājamiem dārzeņiem ietekme būs mazāka. Daudzviet sausums traucēja, dārzeņiem aprūtinot sadīgšanu, kā arī sekmīgi veikt nezāļu apkarošanu. Noteicošs būs tehniskais nodrošinājums – vai ir iespējams plātības laistīt vai nē."

Publicēšanai sagatavoja **Dace Millere**, "Lauku Lapas" redaktore

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

AKTUALITĀTES

GARŠA, IZVĒLE, VIETĒJĀS PĀRTIKAS NĀKOTNE – SARUNU FESTIVĀLA LAMPA “LAUKU TELTĪ”

Cēsīs 5. un 6. jūlijā notiks jubilejas – 10. Sarunu festivāls LAMPA, kurā pirmo reizi piedalīsies arī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs. Ikvienu gaidīs “Lauku telts”, kurā divu dienu garumā varēs saņemt atbildes ne vien uz dažādiem jautājumiem par vietējās pārtikas ceļu līdz ēdāju šķīvjiem, bet arī izprast atšķirības starp vietējo un ievesto produktu – to nogaršojot.

Festivālā LLKC piedāvās kopumā deviņas neformālas diskusijas ar aizrautīgu, zinošu un iedvesmojošu ekspertu piedalīšanos. **5. jūlijā no pulksten 14 līdz pat 20** plānotas piecas sarunas:

“Ilgtspējīga pārtikas sistēma un augsnes auglība. Kāds sakars?” Šajā sarunā par to, kāda ir augsnes loma veselīgas pārtikas audzēšanā. Kāda ir ilgtspējīgas pārtikas ietekme uz cilvēka veselību? Ar kādiem izaicinājumiem augsnes auglības kontekstā saskaras nozares uzņēmumi? Sarunas dalībnieki – sabiedrībā zināmi nozares profesionāļi – “Rāmkalnu” saimnieks **Viktors Grūtups**, bioloģiskās z/s “Salenieki” īpašnieks **Gustavs Norkārklis**, kooperatīva “Ekologisks.lv” radītājs **Raitis Rodiņš**, Latvijas Ārstu biedrības prezidente **Ilze Aizsilniece**, šefpavārs, “Michelin” zaļo zvaigzni saņēmušās “Pavāru mājas” saimnieks **Ēriks Dreibants**.

“Pārtikas pašpietiekamība – vai un cik tas mums ir svarīgi.” Diskusijā, kuru vadīs LLKC valdes priekšsēdētājs **Mārtiņš Cimermanis**, par to, ko īsti Latvijā saražo un vai ar to pietiek ilgtspējīgam uztura šķīvī? Būs iespēja novērtēt vizuālu atšķirību starp šķīvi, kurā atrodas ēdiens, kāds cilvēkam jāēd pēc uzturnormām un speciālistu ieteikumiem, un “šķīvi” ar to, ko un kādos apjomos Latvijā spējam saražot.

“Skolu maltītes patiesā vērtība.” Diskusijā kopā ar žurnālisti **Evu Johansonu** varēs uzzināt, kā sokas ar Zemkopības ministrijas mērķi veidot tādu sistēmu, lai skolēnu ēdienkartē pēc iespējas vairāk nonāktu lokāli ražota pārtika, veidojot sadarbību ar vietējiem zemniekiem, zivsaimniekiem un pārstrādātājiem, kas ļautu nodrošināt veselīgākas maltītes.

“Pļava, kas baro miesu, garu un dvēseli.” Šī saruna būs iespēja dziļāk izprast, izgaršot, izsmaržot un sajūst da-

bisko Latvijas pļavu. Apmeklētājiem būs arī iespēja noskaidrot, ko darīt ar īpašumā esošu dabisko zālāju, kā to izmantot uzņēmējdarbībā, lai gūtu ieņēmumus. Sarunā piedalīsies jaudīgi, zinoši un iedvesmojoši runātāji – Gaļas liellopu audzētāju biedrības valdes loceklis, SIA “Trudo” un SIA “Terūna” īpašnieks **Jānis Šļaukstiņš**, kooperatīva “Latvijas Liellops” dibinātāja **Alma Bērziņa**, z/s “Atēnas” pārvaldniece **Aelita Runce**, Latvijas Dabas fonda pārstāve **Inga Muizniece**, LLKC Lopkopības nodaļas vadītāja **Silvija Dreijere**.

“Pārmanto tradīcijas.” Šī solās būt vissmaržīgākā, garšu kārpiņas kairinošākā un sirsnīgākā saruna, kurā diskutēs par izvēli atpazīt, lietot, saglabāt nākamajām paaudzēm mums, latviešiem, īpašus ēdienus. Būs iespēja nogaršot Eiropas aizsargātajās shēmās esošos Latvijas produktus, apmeklēt foto izstādi par šiem produktiem, to ražotājiem, kā arī piedalīties aptaujā par to, kādi vēl unikāli Latvijas produkti jāiekļauj Eiropas aizsargāto produktu shēmās. Runātāji – šefpavārs no Spānijas, kurš jau 25 gadus dzīvo Latvijā, **Havjers Garsija**, zvejnieku sētas “Dienišas” saimniece **Iveta Celkarte**, z/s “Zutiņi” saimniece **Rūta Beirote**, ZM Veterinārā un pārtikas departamenta Biotehnoloģijas un kvalitātes nodaļas vecākā eksperte **Ginta Dzerkale**.

Savukārt festivāla otrajā dienā – **6. jūlijā – no pulksten 13 līdz 20** “Lauku telts” durvis vērš vēl četrām sarunām:

“Grūbas pret rīsiem, cidonija pret citronu, forele pret lasi – vietējais pret ievesto.” Pētīsim, vai Latvijā augušas grūbas var sacensties ar rīsiem, cidonija ar citronu, forele ar lasi, pelēkie zirņi ar

turku zirņiem. Cik daudzi no mums zina un izmanto īso piegādes ķēžu sniegtās iespējas patērēt vietējo produktu?

“Diķis kā mazdārziņš.” Šajā sarunā varēs uzzināt, kā piemājas diķi izaudzēt pašam savas zivis un tikt pie to “ražas”. Latvijā vēl arvien pārāk maz patēriņam zivju produktus un vēl mazāk – vietējās vai akvakultūrā audzētās zivis. Parālēli diskusijai varēs uzzināt pamatprasības diķa konstrukcijai, lai tajā varētu audzēt zivis. Diskusijā piedalīsies biedrības “Latvijas Zivju un vēžu audzētāju asociācija” pārstāvis **Jānis Baltačs**, Ērika Rāvas zemnieku saimniecības pārstāvis **Ēriks un Anna Rāvas**, kā arī LLKC zivsaimniecības eksperts **Raivis Apsītis**.

“Iekšējais skaistums jeb neredzamā pārtikas kvalitāte.” Vai droša un veselīga pārtika ir viens un tas pats? Noteikti nē. Skaidrosim, kas atrodams pārtikas produktu sastāvā un ko tas nozīmē? Vai no ārpuses varam atšķirt, kurš produkts veselīgāks? Ko zinām par Latvijas produktu uzturvērtību un veselīgumu? Varēs iepazīties ar pārtikas kvalitātes konkursu kritērijiem – ko īsti vērtē zinātnieki, bet ko – patērētājs.

“Ceturtdaļšķīvja miskastē jeb, kas ir apritīga pārtika?” Ik gadu atkritumos nonāk Gaismas pils lieluma kalns ar pārtikas iepakojumu. Kas īsti ir apritīga pārtika, kā tā praksē saistāma ar iepirkšanos, gatavošanu, uzglabāšanu un atkritumu apsaimniekošanu mājās. Spriedīsim arī, kas pietrūkst kā valsts, tā iedzīvotāju rīcībā, lai izvairītos no pārtikas izmešanas atkritumos. **LL**

Ilze Rūtenberga-Bērziņa,
LLKC sabiedrisko attiecību speciāliste

LLKC JAUNUMI

BIOLOGISKĀ BIŠKOPĪBA ARĪ TĀLMĀCĪBĀ

Kā esošie bitenieki, tā tie, kuri vēlas sākt nodarboties tieši ar bioloģisko biškopību, turpmāk arī attālināti varēs iegūt nepieciešamās zināšanas mācību programmā “Biškopība bioloģiskajā lauksaimniecībā”, ko izveidojis Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs.

Mācību programmā apgūstamās 40 kvalifikācijas stundas no maija pieejamas LLKC Tālmācības platformā www.talmaciba.llkc.lv.

Ivars Geiba, LLKC Krāslavas biroja vadītājs, biškopis, lektors mācībās: “Esam saņēmuši daudz klientu jautājumu, vai un kad būs pieejamas mācības tieši bioloģiski saimniekot gribošajiem biteniekiem. Tādēļ arī izstrādājām šo programmu, kas ikvienam interesentam saprotamā veidā palīdzēs uzzināt, kas tieši jā dara, lai kļūtu par bioloģiski saimniekojošu biškopu.”

Programmas ietvaros varēs iegūt zināšanas par sertifikācijas kārtību, normatīvajiem aktiem un reglamentējošo likumdošanu, dravošanas praktiskajiem paņēmieniem, nektāraugu audzēšanu un citām saistītajām tēmām, kuras ir svarīgas, uzsākot bioloģiski saimniekot biškopībā.

Kursa sagatavošanā piedalījušies profesionāli nozaru speciālisti ar daudzu gadu praktisko pieredzi biškopībā – Latvijas Biškopības biedrība, sertifikācijas institūcija “Vides kvalitāte”, LLKC speciālisti.

Pabeidzot mācību kursu, izsniedz elektronisku apliecinājumu par mācību programmas apguvi, kas atbilst *Agrovides* pasākumu kvalifikācijas stundām: LA10.4. “Biškopības vienību apsaimniekošana apputekšņēšanas vajadzībām” un LA11. “Bioloģiskā lauksaimniecība (40 h lietpratējiem)”.

Plašāka informācija: Žanna Gutova, LLKC komercapmācību projektu vadītāja, e-pasts: zanna.gutova@llkc.lv.

Ilze Rūtenberga-Bērziņa, LLKC
sabiedrisko attiecību speciāliste

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

AKTUĀLAIS PAR NODOKĻIEM UN GRĀMATVEDĪBU LAUKSAIMNIEKIEM

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs 21. maijā Valsts Kopējās lauksaimniecības politikas tīkla aktivitāšu ietvaros interesentiem piedāvāja informatīvu semināru par to, kas nodokļu un grāmatvedības jautājumos ir aktuāls lauksaimniekiem.

Īsumā atskatīsimies uz seminārā stāstīto.

Jau no š. g. 1. janvāra ir pieaugusi minimālā darba samaksa un tā ir noteikta 700 eiro apmērā. Ja darbiniekiem ir nolīgta minimālā stundas tarifa likme, tad jāņem vērā, ka tā ir mainīga – jo likmes aprēķins ir atkarīgs no normālā darba laika stundu skaita katrā mēnesī. Labklājības ministrijas mājaslapā <https://www.lm.gov.lv/lv/media/24390/download?attachment> ir pieejams minimālās stundas tarifa likmes aprēķins darbiniekiem, kam noteikta piecu vai sešu dienu darba nedēļa.

Darba līguma noslēgšana

Ir būtiski pievērst uzmanību tam, lai darba līgumi ar darbiniekiem tiktu noslēgti korekti, lai darba līgumos būtu norādīta visa Darba likumā prasītā informācija. Darba likuma 40. pants nosaka, ka darba līgumā norāda šādu informāciju:

1) darbinieka vārdu, uzvārdu, personas kodu (ārzemniekam, kuram nav personas koda, – dzimšanas datumu), dzīvesvietu, darba devēja vārdu, uzvārdu (nosaukumu), personas kodu (ārzemniekam, kuram nav personas koda, – dzimšanas datumu) vai reģistrācijas numuru un adresi;

2) darba tiesisko attiecību sākuma datumu;

3) darba tiesisko attiecību paredzamo ilgumu (ja darba līgums noslēgts uz noteiktu laiku);

4) darba vietu (ja darba pienākumu veikšana nav paredzēta kādā noteiktā darba vietā, to, ka darbinieku var nodarbināt dažādās vietās) vai to, ka darbinieks var brīvi noteikt savu darba vietu;

5) darbinieka arodu, amatu, specialitāti (turpmāk – profesija) atbilstoši Profesiju klasifikatoram un vispārīgu nolīgta darba raksturojumu;

6) darba samaksas apmēru un izmaksas laiku;

7) nolīgto dienas vai nedēļas darba lai-

ku, ja darbinieka darba grafiks ir pilnībā vai lielākoties paredzams. Ja ir nolīgts nepilns darba laiks un darba grafiks nav pilnībā vai lielākoties paredzams, norāda, ka darba grafiks ir mainīgs, kā arī ietver informāciju par to nolīgto darba laiku, kas ir garantētais apmaksātais darba laiks mēneša ietvarā, kā arī informāciju, kādā laikā darbinieks var veikt darbu vai viņam būtu pienākums veikt darbu, un informāciju par minimālo paziņošanas laiku pirms darba uzsākšanas vai tā atsaukuma;

8) ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma ilgumu;

9) darba līguma uzteikuma termiņu un kārtību;

10) uz darba koplīgumu, darba kārtības noteikumiem, kas piemērojami darba tiesiskajām attiecībām;

11) pārbaudes laiku un tā ilgumu, ja šāds pārbaudes laiks tiek noteikts;

12) darbinieka tiesības uz apmācībām, ja darba devējs tādas nodrošina;

13) tās sociālā nodrošinājuma iestādes, kuras saņem sociālās iemaksas, kas saistītas ar darba attiecībām, un jebkādu darba devēja sniegto aizsardzību attiecībā uz sociālo nodrošinājumu, ja par šo aizsardzību ir atbildīgs darba devējs.

Ja darba līgums, kas ar darbiniekiem noslēgts, nesatur visu likumā noteikto informāciju, tad ar darbinieku ir jāvienojas par grozījumu veikšanu darba līgumā atbilstoši reālajai situācijai un likuma prasībām.

Sezonas laukstrādnieka nodoklis

Seminārā atgādinājām būtiskāko par sezonas laukstrādnieku ienākuma nodokļa piemērošanu un aicinājām tos lauksaimniekus, kam tas ir atļauts, piemērot šo nodokļa režīmu.

Lai lauksaimnieks varētu piemērot saviem sezonas darbiniekiem atviegloto nodokļu režīmu, tam ir jāatbilst šādiem nosacījumiem:

- lauksaimniekam īpašumā, pastāvīgā lietošanā vai nomā ir lauksaimniecībā izmantojama zeme, ko tas izmanto auglū koku, ogulāju vai dārzenu audzēšanai;

- lauksaimniekam īpašumā, pastāvīgā lietošanā vai nomā ir lauksaimniecībā izmantojama zeme sējumu, stādījumu vai zālāju audzēšanai, un šajās platībās tas akmenu lasīšanā izvēlas nodarbināt

sezonas laukstrādniekus;

- lauksaimnieks ir pieteicis zemi ilgspēji sekmējošā ienākuma pamatbalsta saņemšanai;
- lauksaimnieks nav mikrouzņēmumu nodokļa maksātājs.

Attiecībā uz fizisko personu, kura saņem ienākumu, no kura ietur sezonas laukstrādnieku nodokli, ir noteikti šādi ierobežojumi:

- persona ir nodarbināta lauksaimniecības sezonas darbos ne vairāk kā 65 kalendāra dienas pie viena vai vairākiem lauksaimniekiem kopā;
- personas ienākums, kas gūts pie viena vai vairākiem lauksaimniekiem kopā, nepārsniedz 3000 eiro;
- personai četru mēnešu periodā pirms lauksaimniecības sezonas darbu uzsākšanas lauksaimnieka labā ar šo pašu lauksaimnieku nav bijušas darba tiesiskās attiecības vai nav bijis noslēgts uzņēmuma līgums.

Ar sezonas laukstrādnieku var tikt noslēgts darba līgums (tikai rakstveidā) vai uzņēmuma līgums (rakstveidā vai mutiski). Noslēgtā līguma veidu norāda, reģistrējot strādnieku LAD EPS brīdī, kad strādnieks uzsāk darbu.

Nodokļa likme ir 15% apmērā no ienākuma. Atkarībā no vienošanās ar strādnieku ienākums var tikt izmaksāts par katru dienu vai par ilgāku laika periodu (piemēram, nedēļu vai mēnesi).

Par sezonas laukstrādnieku ziņas par darba ņēmējiem Valsts ieņēmumu dienestā netiek sniegtas. Izņēmums ir gadījums, kad vienas sezonas laikā fiziskā persona sezonas laukstrādnieka statusā ir nostrādājusi 90 dienas vai saņēmusi ienākumu 3000 eiro apmērā. Šādā gadījumā, ja fiziskā persona pie lauksaimnieka turpina strādāt, par strādnieku ir jāiesniedz ziņas par darba ņēmējiem un turpmāk darba samaksa un atskaites jāiesniedz kā par jebkuru darbinieku, kas nodarbināts parastajā nodokļu režīmā.

PVN piemērošana

No 2024. gada dažas izmaiņas bija arī PVN piemērošanā. Par PVN maksātāju obligāti jāklūst, ja aplikamie darījumi iepriekšējos 12 mēnešos saņēmuši 50 000 eiro. Šajā summā netiek ieskaitīta 14% PVN kompensācija, ko lauksaimniecības produkcijas ražotāji saņem. Ja ir zināms, ka 50 000 eiro darījumu robeža tuvojas, ieteikums ir savlaicīgi reģistrēties PVN maksātāju reģistrā. Ja reģistrācijas brīdis tiek nokavēts,

nodokļu maksātājam ir jāiemaksā valsts budžetā PVN no summas, kas pārsniegusi 50 000 eiro.

Par PVN maksātāju jāklūst arī tad, ja preču iegādes ES teritorijā vērtība bez PVN kārtējā kalendārā gadā pārsniedz 10 000 eiro.

Saskaņā ar PVN likumu attiecīgi pirms pakalpojuma sniegšanas vai saņemšanas PVN reģistrā jāreģistrējas arī personai, kura:

- sniedz pakalpojumus, kuru sniegšanas vietu nosaka saskaņā ar PVN likuma 19. panta pirmo daļu, jebkuram citas ES dalībvalsts nodokļa maksātājam, vai nodokļa maksāšanas nolūkā identificētai citas ES dalībvalsts juridiskajai personai, kas neveic saimniecisko darbību;
- sniedz tādus pakalpojumus, kuru sniegšanas vieta saskaņā ar PVN likuma 19. panta pirmo daļu ir cita dalībvalsts un attiecībā uz kuriem par nodokļa samaksu ir atbildīgs pakalpojumu saņēmējs;
- veic saimniecisko darbību un saņem pakalpojumus, kuru sniegšanas vietu nosaka saskaņā ar PVN likuma 19. panta pirmo daļu, no cita ES dalībvalsts nodokļa maksātāja vai trešās valsts vai trešās teritorijas nodokļa, kas neveic saimniecisko darbību iekšzemē.

Reģistrējoties par PVN maksātāju PVN likuma 93. pantā noteiktajā kārtībā un apmērā, ir iespējams atskaitīt priekšnodokli, kas samaksāts, pirms nodokļu maksātājs kļūva par PVN maksātāju.

2024. gadā Latvijai raksturīgu svaigu augļu, ogu un dārzeņu piegādēm piemēro PVN likmi 12 procentu apmērā. Likumā ir noteikts to augļu, ogu un dārzeņu uzskaitījums, kuriem PVN samazināto PVN likmi piemēro.

Attiecībā uz reprezentatīvajiem automobiļiem 2023. gadā tika mainīts vērtības sliksnis – par reprezentatīvu auto uzskata vieglo auto, kura vērtība bez PVN pārsniedz 75 000 eiro. Sākot ar 2024. gadu, saimnieciskās darbības izdevumos drīkst iekļaut un kā priekšnodokli atskaitīt PVN par tādu reprezentatīvo auto, kas PVN maksātāja īpašumā ir bijis ilgāk par 60 mēnešiem.

IIN piemērošana

Arī iedzīvotāju ienākuma nodokļa piemērošanā ir vairākas izmaiņas. Darba devējs ar IIN aplikamā ienākumā neiekļauj maksu par darbinieka augstākās izglītības iegūšanu, ja tā ir saistīta ar tādu prasmju apguvi, kuras nepieciešamas darba devējam. Nekādu detalizētā-

ku skaidrojumu normatīvajos aktos nav par to, kā darba devējam būs jāpierāda, ka prasmes viņam ir nepieciešamas.

2024. gadā autoratlīdzību saņēmējiem saglabātas tiesības neregistrēties kā saimnieciskās darbības veicējiem. Tāpat 2024. gadā saglabāts nosacījums, ka atbalsta maksājumi lauksaimniecībai un lauku attīstībai ir ar IIN neapliekami ienākumi.

Ziņas par darba ņēmējiem

Šogad izdarīti grozījumi MK noteikumos Nr. 827, kas nosaka VSAOI pārskatu iesniegšanu. Noteikumos ir precizētas normas, nosakot, ka darba devējs ziņas par darbinieka statusa iegūšanu vai zaudēšanu nevar sniegt ātrāk kā mēnesi pirms izmaiņu dienas. Tātad, ja paredzēts, ka darbinieks darbu uzsāks 1. jūlijā, ziņas par darba ņēmējiem drīkst iesniegt ne ātrāk kā 1. jūnijā. Tāpat ir arī ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu. Pat, ja ir zināms, ka darbinieks darba tiesiskās attiecības izbeigs pēc 2 mēnešiem, Ziņas par darba ņēmējiem drīkst iesniegt ne ātrāk kā mēnesi pirms datuma, kad darba tiesiskās attiecības tiks izbeigtas.

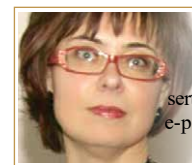
Turpmāk darba devējiem nav jāiesniedz ziņas par darba ņēmēja statusa zaudēšanu darba ņēmēja nāves gadījumā, jo Valsts ieņēmumu dienests to reģistrēs automātiski.

Atgādinu, ka darba devējam ir iespējams ar atsevišķiem ziņu kodiem paziņot arī par gadījumiem, kad ir drīkstāve darbinieka vainas dēļ – t. i., darbinieks kavējis darbu bez attaisnota iemesla.

Zemnieku saimniecības īpašnieka statuss

Semināra noslēgumā atgādinājām par z/s īpašnieka statusu attiecībā uz VSAOI. Z/s īpašnieks attiecībā uz VSAOI veikšanu var būt pašnodarbinātais vai darba ņēmējs. Gadījumos, kad z/s īpašnieks ir sasniedzis pensijas vecumu vai ir 1. vai 2. grupas invalīds, viņš nav sociāli apdrošināma persona.

Darba līgumu z/s īpašnieks ar sev piederīgo saimniecību drīkst noslēgt ar vai bez z/s pārvaldnieka starpniecības. T. i., z/s nav obligāti jābūt ieceltam pārvaldniekam, ja īpašnieks izvēlas slēgt darba līgumu ar savu saimniecību.

Linda PURINA,
LLKC Gramatvedības un
finanšu nodaļas vadītāja,
sertificēta nodokļu konsultante,
e-pasts: linda.purina@llkc.lv
tālrs. 63007561

LEADER

LEADER PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA: KO MĒS AR TO SAPROTAM?

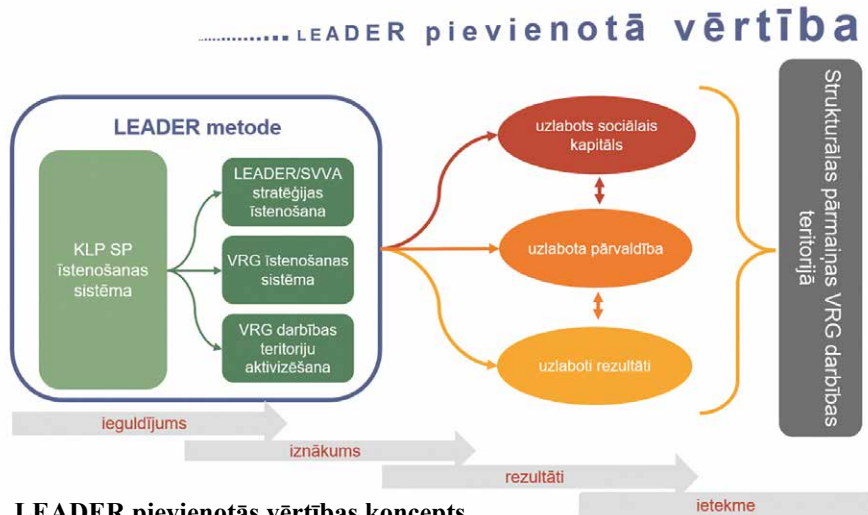
LEADER kā lauku attīstības instruments Latvijā ir pazīstams un tiek izmantots teju 20 gadus. Savukārt ES šīs pieejas aizsākumi meklējami jau kopš 1991. gada, kad LEADER tika uzsākta kā eksperimentāla iniciatīva, lai uzlabotu lauku attīstības potenciālu, piesaistot vietējās iniciatīvas un zināšanas, un izplatot šīs zināšanas citos lauku apvidos.

Pateicoties veiksmīgiem rezultātiem, sākot ar 2007. gadu, šis instruments (atpazīstams arī kā SVVA jeb sabiedrības virzīta vietējā attīstība) Latvijā tiek izmantots arī zivsaimniecībai nozīmīgu teritoriju attīstībai.

Ir zināmi daudzi veiksmes stāsti par LEADER pieeju un projektiem, kas palīdzējuši izveidot jaunus uzņēmumus, attīstīt jaunus produktus, radīt darbvietas, uzlabot pakalpojumu pieejamību laukos, uzlabojot vidi cilvēkiem ar kustību traucējumiem un vietējai kopienai nozīmīgu sabiedrisko infrastruktūru, atbalstot kultūras mantojuma un tradīciju saglabāšanu, radot jaunas iespējas jauniešiem, uzlabojot dabas resursu pieejamību un to ilgtspējīgu izmantošanu Latvijas lauku teritorijās.

LEADER iesaistītie (projektu īstenotāji, vietējo rīcības grupu – VRG biedri un lēmēj institūciju pārstāvji) uzsver, ka tā ir unikāla iespēja vietējiem iedzīvotājiem (biedrībām, uzņēmumiem) īstenot savas ieceres un pašiem realizēt vietējās stratēģijās identificētās vajadzības. Tiek arī uzskatīts, ka, pateicoties LEADER pieejai, Eiropas piedāvātās iespējas ir tuvākas iedzīvotājiem.

Tajā pašā laikā LEADER iniciatīvas tiek rūpīgi analizētas (piem., Eiropas Revīzijas palāta, Valsts kontrole), jautājot: ar ko tieši tā ir labāka par citām ES līdzfinansētām iniciatīvām lauku teritorijās un piekrastē? Kas ir LEADER pievienotā vērtība? Piemēram, 2022. gadā Eiropas Revīzijas palāta, vērtējot, vai šī pieeja sniedz ieguvumus, kas pamato papildu izmaksas un riskus, konstatēja, ka dažās jomās ir panākti uzlabojumi, salīdzinot ar iepriekšējo ziņojumu, kas veikts pirms vairāk nekā 10 gadiem, un LEADER pieeja veicina vietējā līmeņa iesaisti. Tomēr joprojām

LEADER pievienotās vērtības koncepts

ir maz pierādījumu tam, ka ieguvumi atsver saistītās izmaksas un riskus.

Eiropas Savienībā **LEADER/SVVA pievienotā vērtība** tiek definēta kā ieguvumi, kas panākti, atbilstīgi pielietojot šo metodi, salīdzinājumā ar ieguvumiem, kas tiktu rasti, ja šī metode netiktu izmantota. Pievienotā vērtība var izpausties kā uzlabots sociālais kapitāls, uzlabota pārvaldība un labāki stratēģiju īstenošanas rezultāti salīdzinājumā ar darbībām, kas tiek īstenotas, nepielietojot šo metodi. Attēlā, kas shematiski parādā šīs **pievienotās vērtības konceptu**, redzams, ka tā arī sekmē strukturālas pārmaiņas VRG darbības teritorijā.

Ko ietver LEADER pievienotās vērtības koncepts?

LEADER īstenošanai ir pieejami šādi rīki: 1. Īpaši izveidota īstenošanas sistēma, kas paredz vietēja līmeņa organizāciju (biedrības, uzņēmēji, pašvaldības) apvienošanās partnerībā un pilnvaro to pieņemt lēmumus par sabiedriskā finansējuma investēšanu noteiktu vietējo vajadzību realizēšanā. 2. Vietējās attīstības stratēģija, kurā vietējie iedzīvotāji identificē aktuālākās vietējās vajadzības un nosaka attīstības mērķus, kuri jāasniedz, lai šīs vajadzības realizētu. Stratēģijas īstenošanā iesaistās vietējā sabiedrība (uzņēmēji, biedrības, pašvaldības). 3. Aktivizēšanas darbības, ko veic VRG, lai LEADER īstenošanas procesā tiktu iesaistītas dažādas iedzīvotāju grupas, lai vietējai sabiedrībai, īpaši tiem, kas līdz šim nav aktīvi iesaistījušies vietējās attī-

tības procesos, ir atbilstoša informācija, zināšanas un prasmes, kas palīdz jēgpilni iesaistīties un risināt aktuālās vietējās vajadzības. Īstenoto pasākumu pievienotā vērtība veidojas tad, ja minētie rīki tiek izmantoti, iekļaujot šīs metodes **septiņus principus**, kas ir savstarpēji saistīti un papildina cits citu: 1. augšupēja pieeja; 2. teritoriāla pieeja; 3. vietējās partnerības (piemēram, VRG); 4. integrēta un daudznozaru stratēģija; 5. inovācija; 6. tīklu veidošana; 7. teritoriālā sadarbība.

LEADER pievienotā vērtība izpaužas **uzlabotā pārvaldībā**. Pirmkārt, tā ir vietējā pārvaldība jeb sabiedrības spēja organizēties un savest kopā vietējās organizācijas un iedzīvotājus. Tas izpaužas VRG biedru skaitā un to daudzveidībā. Vietējā pārvaldībā ir svarīga līdzdalīga un iekļaujoša lēmumu pieņemšana, tāpēc pievienoto vērtību rada esošās zināšanas un prasmes, kas palīdz pieņemt šādus lēmumus, kā arī veiksmīgi koordinēt citus vietējai attīstībai nozīmīgus procesus.

Par uzlabotu pārvaldību liecina tādas VRG aktivizēšanas darbības, kas motivē un palīdz kvalitatīvāk iesaistīt vietējos iedzīvotājus stratēģijas izstrādē un tās īstenošanā, īpaši tos, kuri līdz šim nav piedalījušies dažādu iemeslu dēļ.

Par uzlabotu vietējo pārvaldību liecina aktīva komunikācija ar vietējiem iedzīvotājiem par VRG darbu, īstenotajiem projektiem, atbalsta iespējām un citām iespējām līdzdarboties. Tomēr uzlabota pārvaldība neattiecas tikai uz vietējo līmeni. Pasākumu īstenošanā ir iesaistīti

► 7. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

6. lpp.

arī nacionāla līmeņa spēlētāji, piemēram, Zemkopības ministrija (ZM), Lauku atbalsta dienests (LAD), Valsts KLP tīkls, biedrība "Latvijas Lauku forums" (LLF) kā nacionālā VRG platforma. Uzlabota pārvaldība liecina par šo spēlētāju un VRG spēju konstruktīvi sadarboties. Piemēram, cik lielā mērā ZM ievēro VRG ierosinājumus MK noteikumu, kas skar LEADER, izstrādē.

Sociālais kapitāls ir nozīmīgs LEADER pievienotās vērtības elements. Par uzlabotu sociālo kapitālu liecina dažādu tīklu esamība VRG darbības teritorijā un šo tīklu darbības kvalitāte. Pirmkārt, pati VRG ir vietējo organizāciju tīkls. Tās biedru aktīva darbošanās un kopīgu ieceru īstenošana liecina par VRG kā sadarbības tīkla kvalitāti. VRG mudina tīkloties jeb īstenot kopīgas iniciatīvas arī vietējos uzņēmējus, nevalstiskās organizācijas, pašvaldību, lai atrisinātu kādu vietēju aktuālu problēmu. Piemēram, atbalsta sistēmas izveide vietējo ražotāju konkurētspējas uzlabošanai. Tāpat tie var būt sadarbības tīkli, kas tiek radīti starpteritoriālo sadarbības projektu rezultātā. Piemēram, "Sēlijas salas", kas izveidotas Sēlijas 17 mazajās apdzīvotajās vietās, lai sadarbībā ar vietējo kopienu aktīvistiem radītu tematisku tūrisma piedāvājumu. Šie un daudzi citi tīklošanās piemēri ir rezultāts uzlabotam sociālajam kapitālam VRG darbības teritorijās.

Tikpat nozīmīgs elements kā tīkli ir arī savstarpējā uzticēšanās sadarbības veidošanā. Tā pamanāma tad, ja vietējie iedzīvotāji iesaistās stratēģijas izstrādē, piedaloties diskusijās, paužot aktuālās vajadzības. Par vietējo iedzīvotāju uzticēšanos liecina aktīva to iesaistīšanās īstenojamos pasākumos, sadarbība kopprojektu izstrādē un īstenošanā. Tāpat

tas, cik lielā mērā iedzīvotāji tic un uzticas VRG pieņemtajiem lēmumiem par atbalstāmajiem projektiem, liecina par sociālo kapitālu teritorijā.

Nozīmīgu piemesumu vietējā sociālā kapitāla uzlabošanā veido VRG darbs kopīgu vērtību un izpratnes par teritorijas identitāti un vīziju veidošanā. Apskatiet Latvijas VRG mājaslapas, un jūs pamanīsiet, ka katrai teritorijai ir savs unikālais stāsts un redzējums par savu vietu un tās attīstības potenciālu.

Minēto darbību kopums, īstenošanas sistēma, aktivizēšanas pasākumi, līdzdalīga vietējās attīstības stratēģija rada priekšnosacījumus tam, ka projekti, kas īstenoti saskaņā ar SVVA stratēģijām, rada **labākus rezultātus**. Tie, piemēram, ir ciešāk saistīti ar vietējām vajadzībām, jo VRG uzdevums ir atbalstīt tādus projektus, kas pēc iespējas labāk risina vietējās vajadzības. Šādi projekti nodrošina arī ilgtspējīgākus risinājumus, jo tie balstās uz vietējiem resursiem un zināšanām, piesaista teritorijai jaunus nepieciešamos resursus, rada tādas darbavietas, kas ir būtiskas vietējai ekonomikai, rada pakalpojumus, kas nepieciešami vietējai kopienai un uzlabo teritorijas potenciālu.

Tajā pašā laikā, lai radītu labākus rezultātus, VRG uzdevums ir rīkoties stratēģiski un atbalstīt tādus projektus, lai tiktu atrisinātas pēc iespējas vairākas stratēģijās identificētās vajadzības. Par labākiem rezultātiem liecina projekti, kas piedāvā vietējā mērogā nozīmīgus inovatīvus risinājumus. Būtisks LEADER pievienotās vērtības aspekts ir savstarpēju saikņu veidošana starp īstenojamiem projektiem ar nolūku, lai projektu rezultāti stratēģiski papildina cits citu, piemēram, atbalstot projektus, kas rada teritorijā jaunus produktus, un tajā pašā laikā īstenojot projektus, kas sekmē

tirgus noietu šiem un citiem vietējiem produktiem. Visbeidzot, iegūtās prasmes un pieredze, īstenotie projekti un stratēģiskais redzējums uz teritorijas attīstību rada tā saucamo sviras efektu jeb VRG spēju piesaistīt jaunus resursus darbības teritorijai un stratēģijas īstenošanai.

Kopumā tas viss sekmē nozīmīgas pārmaiņas VRG darbības teritorijā. Tās var būt saistītas ar demogrāfiskiem aspektiem, piemēram, iespējas jauniešiem/jaunām ģimenēm dzīvot un darboties lauku teritorijā. Tās var būt saistītas ar ekonomiskiem aspektiem, piemēram, jaunu tirgu veidošana vai papildus ienākumu radīšana vietējiem iedzīvotājiem. Manuprāt, būtiskas pārmaiņas, ko LEADER paveic lauku teritorijās, ir kopienas noturības/drošums spējas uzlabošana, kas ir svarīga mūsdienu mainīgajos apstākļos.

Iepriekš minētajos piemēros ir redzams, ka liela daļa darbību, kas rada LEADER pievienoto vērtību, nav vienkārši kvantitatīvi izmērāmas un saskaitāmas. Tās ir kvalitatīvas darbības un tāpēc izaicinājums ir sniegt tiešu un nepārprotamu atbildi uz jautājumu: cik lielu pievienoto vērtību rada LEADER? Atbildes meklēs novērtētāji, vērtējot KLP Stratēģisko plānu (2023–2027). Jau šobrīd, lai iegūtu novērtēšanai nepieciešamos pierādījumus, Agrolesursu un ekonomikas institūta speciālisti diskusijās ar iesaistītajām pusēm – VRG, LLF, Valsts KLP tīklu, LAD un ZM – izstrādā vadlīnijas LEADER un tās pievienotās vērtības novērtēšanai Latvijā.

FINANSES

PALIELINĀTS FINANSĒJUMS "ALTUM" APGROZĀMO LĪDZEKĻU AIZDEVUMU PROGRAMMAI

Valdība 14. maijā apstiprinājusi grozījumus kārtībā par valsts atbalsta programmu aizdevumu piešķiršanai apgrozāmo līdzekļu iegādei lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, zvejniecībā un akvakultūrā, pārvirzot apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmai 1,5 miljonus eiro no citām sabiedrības "Altum" administrētajām programmām.

Pārvirzītā papildu finansējuma izmantošana dos iespēju sabiedrībai "Altum"

turpināt aizdevumu izsniegšanu apgrozāmajiem līdzekļiem ar iespējamo zemāko procentu likmi. Programmā noteiktā kredītprocentu likme ir no 3,5%, bet tā var tikt paaugstināta, ņemot vērā klienta risku, esošo situāciju saimniecībā un izmantoto *de minimis* apjomu. Šai programmai papildu administratīvo izmaksu pārceņojumu nepiemēro.

Grozījumi paredz arī sabiedrības "Altum" valsts aizdevumu kredītlīnijas palielināšanu par 6,49 miljoniem

eiro, tādējādi kopējais programmas finansējums būs 42,09 miljoni eiro.

Noteikumi "Grozījumi Ministru kabineta 2019. gada 3. decembra noteikumos Nr. 582 "Kārtība, kādā īsteno valsts atbalsta programmu par aizdevumu piešķiršanu apgrozāmo līdzekļu iegādei lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejniecības un akvakultūras nozarē"" stāsies spēkā nākamajā dienā pēc to publikācijas oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis"

ZM informācija

ĀRZEMĒS

DĀRZENĀKOPIBA SOMIJĀ LATVIEŠU REDZĒJUMĀ

Pagājušā gada jūlijā pieredzes apmaiņā Latvijas dārzenkopjus apmeklēja 30 somu dārzena audzētāji. Atsauoties somu saimnieku pateicības žestam, mācību ietvaros LLKC Pierīgas biroja organizētā interesentu grupa devās praktiskās mācībās uz Somiju.

Mācību “Lauksaimnieciskās ražošanas ietekme uz vidi (dārzenkopība, t. sk. lauka un segto platību audzētājiem, integrētas un konvencionālas audzēšanas metodes)” ietvaros 19 Latvijas dārzena audzētāji 40 stundu mācību programmā apguva aktuālas zināšanas. Trīs praktisko mācību dienu laikā arī la beigās mācību grupai bija iespēja iepazīties ar 10 lauksaimniecības uzņēmumiem, t. sk. lauku uzņēmējiem Turku apkaimē, kurā ir 30% no Somijā izaudzēto dārzena teritorijas.

Mācību lektore **Gunta Cīrulle**, Somijā dzīvojoša un praktizējoša agronome, ir projektu vadītāja lielajā akciju sabiedrībā “Apetit”. Guntas ilggadīgā pieredze ir saistīta ar dārzenkopības primārās ieguves apjoma organizēšanu – ko, cik un ar kādām sēklām sēt zemniekiem, lai nodrošinātu “Apetit” organizētu tālāku izaudzētā noietu. Pēdējos gados Gunta vada “Apetit” nodaļu, kas ir atbildīga par sadarbību ar zemniekiem – dārzenkopjiem.

Kāpēc Latvijas dārzenkopji lūkojas somu pieredzē? Lai gan Somijas klimatiskie apstākļi augkopībai ir izaicinošāki salīdzinājumā ar Latviju, mūsu skandināvu kaimiņu iegūtās kopražas un platības dārzenkopībā ir vairākkārt lielākas. Latvijā izaudzēto dārzena (lauka un segto platību) apjoms 2023. gadā bija 111,0 tūkst. tonnu (Avots: CSP), Somijā 169 milj. tonnu. Latvijā izaudzētais sastāda 6,57% no Somijas kopražas. Somijā populārākās dārzena kultūras: kartupeļi, burkāni, zirņi (specifiski saldēšanai), pupas, pastinaki, bietes, brokoļi, garšaugi, kabači, ķirbji, kāposti, saldā kukurūza, kāļi, rutki, sīpoli, ķiploki, kolrābji, tomāti, gurķi, salāti u. c.

Somijas kopplatība sastāda 338 145 km², Latvijas 64 589 km², kas ir aptuveni 19,33% no Somijas kopplatības, t. sk. lauksaimniecības resursiem. Iedzīvotāju skaits Somijā 2022. gadā bija aptuveni 5,5 milj., Latvijā 1,89 milj.

Mācību grupa noslēguma pasākumā garšaugu saimniecībā

Iemesls mācību praksei Somijā ir kaimiņu risinājumi karsto vasaru un salnu bagāto pavasaru radīto postījumu un to ietekmes mazināšanai ražības saglabāšanai. Ne mazāk svarīga ir pašizmaksas sliekšņa pārskatīšana saistībā ar materiālo resursu (elektrība, gāze, ūdens) izmaksu palielināšanos. Vēsturiski mūsu skandināvu kaimiņi

ir attīstījuši spēcīgu minerālmēsļu un augu aizsardzības ražošanas nozari, tomēr kopējā materiālu resursu sadzudinājuma rezultātā katrs dārzenkopja lēmums tiek pieņemts ar rūpību un aprēķinu gala produkta izmaksai. Līdzīgi pārējām ES valstīm, Zaļā kursa prakses ieviešana saimniecībās ir izaicinājums arī somiem. Tomēr mums ir iespēja ielūkoties somu paveiktajā jau šobrīd. No 2004. gada somi mērķtiecīgi ir organizējuši dārzenkopības un ilggadīgo stādījumu komercdārzu (zemenes, avenes) audzēšanu dalīti – atklātā laukā un segtajās platībās. Segto platību īpatsvara palielināšana saimniekošanas praksē somiem ir rezultējies ar pēdējās desmitgadēs fosilā kurināmā samazināšanu par 80%, oglekļa izmantošanas samazinājumu par 60%, vienlaikus palielinot kopražas kvadrātmetrā. **Kā?**

Aptverot fosilās enerģijas izmaksas un resursa apjomu, somi jau 2004. gadā sākuši mērķtiecīgu atjaunojamās enerģijas resursu piesaisti saimniekošanā. Salmi, šķelda, vēja/saules enerģijas avoti. 2004.–2021. g. kurināmā resursi samazināti par 87%. Iekšzemes atjaunojamā bezoglekļa enerģija siltumenerģijas patēriņā šobrīd sastāda 56% ar tendenci palielināties tās īpatsvaram.

Atbildīga ūdens lietošana, t. sk. laistīšanai. Laistīšanas sistēmas ir pārdomātas, nodrošinot otreizēju pielietojumu, ūdens ieguve no lietus, sniega, pazemes. Uzmanība tiek pievērsta ūdens kvalitātei, plānojot tās uzlabošanu. Ūdens patēriņš Somijā 1 kg gurķu jeb tomātu izaudzēšanai ir vidēji 20–30 l, salīdzinājumam Spānijā ūdens patēriņš 1 kg – 3165 l.

Kāpostu dēsti laukā

Gatavojas gurķu raža siltumnīcā

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 8. lpp.

Nozīmīgs resurss dārzenkopībā ir kūdra. To izmanto augsnes ielabošanai, mēslošanai jeb kā augsni. Somi sākuši kūdras augšņu kartēšanu un resursa apjomu izpēti, lai noteiktu kūdras materiālu pieejamības apjomus un nākotnē veicinātu kūdras ieguvu augkopības ražības veicināšanai.

Pārdomāta audzēšana ir ļāvusi attīstīties segto platību īpatsvaram. Vairāk kā 100 gados somi ir attīstījuši spēcīgu segto platību audzēšanas praksi. Iepazīnām saimniekus, kuri jau trešajā paaudzē nodarbojas ar dārzenkopību, t. sk. segtajās platībās. Ņemot vērā klimatiskos apstākļus, gada silto un saulaino dienu apjomu, somi ir atzinuši segtās platības par efektīvām, nodrošinot stādu un dārzeņu pieejamību visa gada garumā lokālam un starptautiskam patēriņam. Vismaz 90% no dārzkopības saimniecībām Latvijā stādu materiālus iegādājas Somijā, atzīstot to par efektīvu risinājumu konkurētspējīgu ražu ieguvē. Ceturtā daļa no somu pircēja pārtikas groza sastāda Somijā segtajās platībās izaudzētais. Tajās populārākās kultūras: gurķi, tomāti, salāti, garšaugi, paprika, spināti, čili, dīgsti.

Ilggadīgā pieredze un pētījumu rezultātu ieviešana ļāvusi somiem iegūt augsto pirmo vietu gurķu ražībai pasaulē – vidēji 100 kg/m². Segto platību praksei nozīmīgs ir ES finansējuma atbalsts. Papildus ikgadējiem atbalsta maksājumiem platībām somiem ir iespēja piesaistīt 3,3 eiro/m² audzēšanas praksei īstermiņā (2–7 mēneši gadā), 9,1 eiro/m² audzēšanas praksei ilgtermiņā (vairāk kā 7 mēneši gadā). Daloties informācijā par segto platību izveides izmaksām, somi minēja vidēji 40 000 eiro izmaksas siltumnīcai ar metāla konstrukciju, speciāla PVC materiāla un betonēta grīdas seguma nodrošinājumu 180 m².

Lai nodrošinātu agrāku ražu lauka dārzeniem, īpaši gatavojoties skolu un bērnu dārzu izlaiduma sezonai maija beigās, jau aprīļa sākumā (kad Turku apkārtni vēl klāja 10 cm sniegs), kartupeļi stādīti arī siltumnīcās. Grupas mācību laikā (17.04.) siltumnīcā audzētie kartupeļu ceri sasnieguši vidēji 25 cm augstumu, ar somu minētām cerībām iegūt jauno ražu līdz maija beigām, vidēji 2 lielāki kartupeļi cerā. Īsi pēc sniega nokušanas laukā izstādīti arī pašu audzētie kāpostu dēsti. Teju viss, kas jau laukā izstādīts, tiek segts ar agroplēvēm.

Grupas organizētāja Kristīne Ragaine-Volniano (no kreisās) un mācību vadītāja Somijā Gunta Cīrle

Īpaša prakse ir burkānu klāšanas siets, šādi meklējot risinājumu ierobežot kaitēkļu (burkānu muša) bojājumus.

Uz jautājumu par ES līdzfinansējuma nozīmi saimniekošanā somu saimnieki atzina ES investīciju atbalstu par nozīmīgu, tomēr atšķirīgu no Latvijas prakses. Somu saimniekiem pieejamais investīciju atbalsts ir līdzīgs aizdevumam, kad saimniekiem nākas aizņemties līdzekļus, pēc veiktajām investīcijām atgūstot daļu (vidēji 25%). Investīciju piesaiste pamatā būvniecībai, tehnoloģiju ierīkošanai. Arī ES atbalsta likmes platībām ir līdzīgas Latvijas praksei – 113,00 eiro/ha (ISIP). Konsultāciju atbalsts un ES līdzfinansēti mācību pasākumi somiem nav pieejami. Konsultāciju atbalsts ir pieejams kā 100% maksas pakalpojums, līdzīgi tālākizglītības pasākumi.

Izaudzētā noieti ir fundamentāli svarīgi. Mācības notika 2 kooperatīvos un Somijā lielākajā, primārās lauksaimniecības produkcijas izmantotajā akciju sabiedrībā “Apetit”. Somu dārzenkopju kooperācijas pamatā ir skaidra pienākumu sadale – zemniekiem izaudzēt vajadzīgo, vajadzīgā apjomā un kooperatīvam nodrošināt izaudzētā glabāšanu, fasēšanu, realizāciju, produktu atbilstību kvalitātes standartiem (nacionāliem, starptautiskiem). Kooperatīvu ikdiena ir pakārtota zemnieku saimniekošanas ciklam jeb kalendāram.

Sadarbības līgumi vairumā gadījumu tiek slēgti ikgadēji, paredzot apstrādei/pārstrādei nododamo kultūru apjomu. Norēķins tiek veikts par apstrādei derī-

go apjomu. Iespējams, somu patriotisms nodrošinājis pozitīvus rādītājus statistikā par somu patēriņu lokāli audzētiem produktiem – 86% no somu ēdienkartes, t. sk. dārzeni ir Somijā audzēti, ražoti pārtikas produkti.

Viens no dārzeņu kooperatīva saimniekiem atzina, ka labprāt sadarbotos ar Latvijas kolēģiem izaudzētā realizācijai. Līdzīgi Latvijas praksei, arī Somijā samazinās lauksaimniecībā iesaistīto mājsaimniecību skaits paaudzju maiņas ietvaros. Veiksmīgi attīstīts noieta tirgus ir atvērts lokāli un kaimiņos audzētajiem produktiem.

Latvijas dārzenkopju atziņas mācību noslēgumā:

- Latviešiem noteikti jāturpina pieredzes gūšana no somiem. Tehnoloģijas, videi un izmaksām draudzīgi risinājumi dārzeņu audzēšanā šobrīd latviešiem ir svarīgi.

- Segto platību palielināšana arī Latvijā var nodrošināt apgrozāmo līdzekļu pieejamību un latviešu ēdienkartē vairot lokāli audzēto.

- Atšķirībā no somiem teju katram latvietim ir zināma mazdārziņa kultūra ar pašu audzēto mājsaimniecības ietvaros. Somu mājsaimniecībās šādas pašu audzētā prakses nav.

- Niansēs pārdomātas darbības jebkurā saimniekošanas nozarē, arī dārzenkopībā, ir nozīmīgas konkurētspējai.

- Latvijas saimniekiem ir lieliskas iespējas izmantot mācību aktivitātes pieredzes gūšanai.

LLKC konsultantu atziņas par Somijas pieredzi:

Latvijā ir salīdzinoši konkurētspējīgi resursi dārzenkopības attīstībai. Iespējams, nekļūsim par lielvalsti dārzeņu eksportam, tomēr varam attīstīt vēl konkurētspējīgākas prakses arī mazdārziņu līmenī lokāli audzēto dārzeņu ieguvē. Klimata pārmaiņas, pašizmaksas sliekšņa paaugstināšanās pieprasa jaunas zināšanas un praksi ražas saglabāšanai, palielināšanai. Somijas vairāk kā 100 gadus mērķtiecīgi veidotā prakse dārzenkopībā ir lielisks piemērs. Vēl jo vairāk, somi ir atvērti sadarbībai.

LAUKU ATTĪSTĪBA

DODAMIES “RAUNAS STĀDU” DAUDZVEIDĪBĀ

Par “Raunas stādiem” Vidzemē dzirdējuši daudzi, un daudzi arī pabijuši Raunā un savus dārzus bagātinājuši ar te iegādātiem augiem. Stādu audzētava atrodas Raunā, “Bērziņos-2”, vienā no dzimtas mājām, taču nosaukums zemnieku saimniecībai “Kaliņi” ir otrās senču mājas vārds. Lāsma mamma Ināra Cērūze saimniecību izveidoja jau 1992. gadā.

Dārzniecību Raunā Lāsma Riekstiņa uzsāka attīstīt 2007. gadā. Deviņdesmitajos gados Lāsma neklātienē LLU ieguva agronoma specialitāti. Sākumā bija dārzniece Raunas pašvaldībā. Taču, ja visus darbus un enerģiju nevar ielikt laika rāmītī no deviņiem līdz pieciem, radās doma veidot savu stādu audzētavu. Turklāt tajā laikā apkaimē bija maz dārzniecību. Patlaban jau vasaras puķu audzēšanā ir milzīga konkurence.

Uzticīgi Cēsu biroja klienti

Z/s “Kaliņi” ir ilggadīgs LLKC Cēsu konsultāciju biroja pastāvīgais grāmatvedības pakalpojumu klients. Uzskaitē un dokumentu sagatavošanā ir viens no saimniecības veiksmīgās darbības pamatnosacījumiem.

Lāsma Riekstiņas ģimene ir stādudzētavas stiprais balsts. Vīrs Uldis, viņu trīs bērni – divas meitas un dēls, Lāsma mamma Ināra. Nu jau pāris gadus arī Uldis strādā tikai ģimenes dārzniecībā. Tandēmā veicas labāk. Meitas izaugušas, veido savas dzīves. Jaunākais dēls Reinis uzsācis mācības Bulduru tehnikumā. Laiks rādīs, kā būs tālāk.

Lāsma mamma Ināra ir radošs cilvēks, agrāk līdzās lauku darbiem vingrinājusi roku mazajos projektos – SAPARD projekts, Daļēji naturālo saimniecību atbalsta pieteikumu projekts... Ināra uzsver: “Dārzs un puķes jebkurā laikā ir veids, kā sevi dabūt pie veselības. Kad šķiet, ka nevaru, nav jaudas, bet tomēr izdodas atnākt uz dārzu, vainas aizmirstas un rosiņa padzen sliktu sajūtu.” Pirmā siltumnīca no piecām tā arī tapusi ar mazo saimniecību atbalstu.

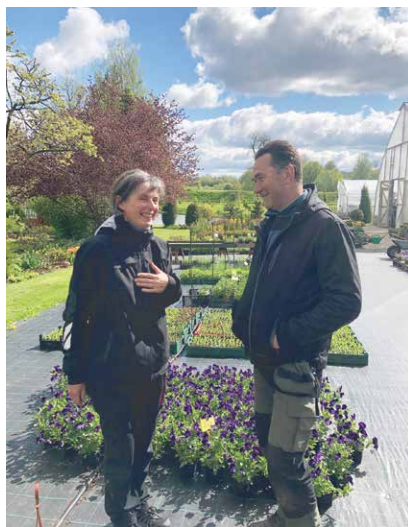

Foto: no ģimenes arhīva un Dace Kalniņa

Lāsma Riekstiņas ģimene

Ierīkots arī kolekcijas augu dārzs

Raunas z/s “Kaliņi” ir ne tikai siltumnīcas, stādu dobes. Vairāk nekā hektāra platībā zālajā un pie diķa ierīkots kolekcijas augu dārzs. Ikviens var pamieļot acis pievilcīgajā ainavā, iepazīt dažādu augu piemērotākās stādīšanas vietas, atrast jaunas idejas sava dārza iekārtošanai,

Dārza saimnieki Lāsma un Uldis Riekstiņi

kopšanai. Apmeklētājus pārsteidz dārza daudzveidība un tajā valdošā kārtība.

Lai arī dažbrīd darbi ir smagi un prasa lielu enerģiju, nāk gandarījums, kad dārza apmeklētāji pateicas par tajā redzēto un piedzīvoto.

Ko varam stādīt jūnijā, jūlijā un vēlāk? “Raunas stādu” siltumnīcās un dobes sastopama liela dažādība. Piedāvājumā dārzenju stādi, vasaras puķes, graudzāles, skuju koki, dekoratīvie krūmi un vītenaugi, ziemiectes, garšaugi. Piemēram, ziemiectes – vairāk kā 400 dažādu veidu, graudzāles ap 60; daudz krāsainu vasaras puķu dēstu. Ne visi stādi pieejami vienā laikā, reizēm jāuzgaida, lai pavairotie augi pieaugtu, paaugtos un savu skaistumu atrādītu jūlijā, augustā. Ziemciešu audzēšana prasa laiku vismaz trīs gadus, plašākas un dziļākas zināšanas, arī ikdienā nākas aizvien daudz mācīties, papildināties. Augi podos būs stādāmi visu vasaru un, piemēram, graudzāles – miskantes, molīnijas, sāre, arī krasta kaņepes – pamostas vēlu – jūnijā, un tikai pēc tam dārzmiļis var izraudzīties sev īsto.

► 11. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 10. lpp.

Tiek audzēti arī retāk zināmi stādi

Šajā sezonā vērojams liels pieprasījums pēc dažādām ehinācijām un graudzālēm, arī astilbēm, flokšiem. Raunas audzētavā pieejami arī retāk zināmi augi, stādi – brūnvālītes, veronikas, baptizijas, skabiozas u. c.

Lāsmas teic: “Audzēju to, kas pašai patīk, tos augus, kas iztur mūsu laika apstākļus, kas nav kaprīzi. Reizēm pamēģinu un atsakos no kāda. Katra ziema ir atšķirīga, piemēram, ļoti izturīga pavasara ziemciete ir ibēre, taču šajā pavasarī tā modusies krietni apsalusi, un ne tikai mūsu dārzā”.

“Populāri ir zemie augi kapu apstādījumiem – aslapu flokši, akmenlauzītes, saulrieteņi, māršili, īlenlapu gaurenītes. Mūsu tautā kapu kopšanas tradīcija ir gana spēcīga, interesenti nāk un izvēlas. Dārzniecībā pieejami veselīgi klinteņu stādi, kalnu priedes – dārzu žogiem, taču cilvēki nezina, kādēļ mokās, žogus liekot rododendrus,” brīnās saimnieki.

Garšaugi tiek audzēti jau vairāk nekā 20 gadus. Pašlaik izvēle ir ļoti plaša, stādi daudzgadīgi, viengadīgi, dažāda izmēra. Kādreiz tie bija “nezināmā zeme”, kas sēti no sīkām sēkliņām, ilgstoši loloti, uzpasēti. Piemēram, pupmētra jeb čābers ar piparu garšu labi sader ar tautā iemīļoto šašliku gatavošanu. Garšaugi izops – zils, rozā un balts mainīgos klimata apstākļos ir daudz izturīgāks par populāro lavandu un labi iederas kā fona augi rožu stādījumos.

Ināra Cērūze, Lāsmas mamma

Ja vēlies eksotiku, piedāvājumā pat Kamčatkas kaktusi – opuncijas, pārziemo ārā.

Zilajai neaizmirstulītei līdzīgā brunera 'Alexander Great' ar dažādo lapojumu priecē visu vasaru. Dārza akcentam noderēs Manžūrijas mežvītenis 'Clematis recta Purpurea', kas apvīs nostiprinātu sienu un ziedot acis priecēs visu vasaru. Pundurkazbārdis 'Horatio' ir moderno Eiropas dārzu inovācija, pagaidām vēl mūsu dārzniļi to nav īsti apguvuši. “Ar augiem ir tāpat kā cilvēkiem,” stāsta Lāsma, “mode bieži nosaka izvēli”. Pēdējā laikā ļoti pieprasītas ir Buenosairesas verbenas, gauras.

Dārzniecībai tuva tomātu audzēšana

Dārzniecībai tuva sirdij ir tomātu audzēšana, šogad aug ap 70 šķirņu – gan hibrīdšķirnes, gan amatieru audzētāju izlolotās. Ir krāsaini, ir saldi. Kādas 50 šķirnes tiek audzētas no pašu vāktajām sēkliņām. Audzētājam tas sarežģī dzīvi, tomēr ir to vērts. Piedāvājumā arī citi dārzeni – saldā un asā paprika, kabači, ķirbji, kāposti, selerijas, brokoļi, un ne tikai.

Stādu un dārzeņu daudzveidība dod iespēju pagarināt darbu sezonu. “Kaliņos” ir gandrīz viss pašu audzēts, vienīgi ar augļu kokiem saimniecība nenodarbojas.

Svarīgi, tiekoties ar pircēju, ir pastāstīt par katra auga īpašībām, garšu, par kopšanu, par iespējamiem kaitēkļiem, par augsnes apstākļiem un mēslošanu. Zinošam klientam viss izaugs. Un ziņošs dārznieks ir labākais pircēja palīgs.

Ierodas tūristi, tiek rīkoti Dārzu svētki

Vasarās “Raunas stādos” tiek uzņemtas tūristu un apmeklētāju grupas. Saimnieki iepazīstina ar savu sētu, darbiem, ar augiem, ar plašo dārzu. Parasti jūlija pēdējā sestdienā, svētdienā Raunā notiek pašu organizēti “Dārzu svētki”.

Dārznieci Lāsmas ne bieži var sastapt parastos tirdziņos, jo sezonā daudz darāmā audzētavā. Agrāk tirdziņā palīdzēja mamma, taču veselības likstas un intensīvie darba gadi atstāj savu nogurumu. Lielajos dārznieku “salidojumos”, piemēram, Stādu parādē Siguldā saimniecības stands noteikti atrodams.

Kādas atziņas gūtas ilgajā praksē, ko Lāsma vēlētu jauniem dārzkopjiem:

- Darbs dārzniecībā ir fiziski smags, mainīgs, jābūt gan pacietībai, gan radošumam.

- Jo ilgāk strādā, jo vairāk saproti, ka jāturpina nepārtraukti mācīties. Sākumā tā nebija, šķita, ka zinu daudz. Gribas izprast jauno.

- Laukos ir dažādas iespējas, kur labi nopelnīt, taču iztikšanai, ja ir patīkšana, noteikti pietiks.

- Uzņēmējdarbība sniedz neatkarību, tikai darītajam vajadzīgs raksturs, mērķtiecība, tad veiksmē stāvēs blakus.

Dace KALNIŅA,
LLKC Cēsu biroja
vadītāja p. i.,
lauku attīstības konsultante
e-pasts: dace.kalniņa@llkc.lv
tālrs. 28381477

Lāsmas Riekstiņas saimniecība pērn Dārzu dienā

MEŽSAIMNIECĪBA

Meža konsultāciju pakalpojumu centrs (MKPC) turpina konsultāciju projekta īstenošanu. Projekta ietvaros meža īpašniekiem (fiziskām un juridiskām personām) ir iespēja saņemt bezmaksas individuālas konsultācijas par meža apsaimniekošanu un tā ekonomiskajiem, ekoloģiskajiem un vides jautājumiem.

Projekta ietvaros MKPC piedāvā šādus pakalpojumus:

- Konsultācijas par **meža apsaimniekošanu** (t. sk. augošu koku uzmērīšana, cirsmu novērtēšana galvenajā cirtē, konsultācijas par meža atjaunošanu un kopšanu, konsultācijas par meža kaitēkļiem, slimībām, vēja postījumiem u. c.);
- Konsultācijas par **dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību** (t. sk. mežaudzes bioloģiskās daudzveidības novērtējums, rekomendācijas par meža apsaimniekošanu, veicamajiem uzturēšanas vai atjaunošanas pasākumiem, augošu koku uzmērīšana galvenajā cirtē);
- Konsultācijas par **savvaļas putnu aizsardzību** (t. sk. rekomendējamo meža apsaimniekošanas režīmu, veicamajiem biotehniskajiem pasākumiem, ekoloģisko koku un to grupu iezīmēšana, dabas vērtību apzināšana, izzīmēšana un dabas vērtību skices sagatavošana);
- Konsultācijas par **ūdens resursiem** (t. sk. meža apsaimniekošanas plānošana virszemes ūdensobjektu un purvu aizsargjoslās, ciršanai plānotās platības un izcērtamo koku noteikšana). Konsultācijas šajā jomā paredz cirsmu stigošanu, novērtēšanu un konsultācijas par meža apsaimniekošanu ūdens resursu aizsargjoslās.

Maksimālais atbalsta apmērs vienam konsultāciju saņēmējam visā plānošanas periodā – 3000 eiro. Konsultāciju sniegšanu nodrošina ES atbalsta finansējums, tomēr jāņem vērā – finansējums ir ierobežots un visiem gribētājiem var nebūt pietiekams.

Klienti apmierināti ar konsultāciju kvalitāti

Klienti apmierināti ar konsultāciju kvalitāti

Turpinot konsultāciju projekta īsteno-

JOPROJĀM PIEEJAMAS ES APMĀKSĀTAS INDIVIDUĀLAS KONSULTĀCIJAS MEŽSAIMNIEKIEM

PIEEJAMS ES ATBALSTS CIRSMU NOVĒRTĒŠANAI UN KONSULTĀCIJĀM

šanu, esam apzinājuši savus klientus, lai noskaidrotu viņu vērtējumu par sniegtajām konsultācijām un pakalpojumiem.

MKPC mežsaimniecības projektu vadītāja **Elīna Šķubure** stāsta: “Patīkami secināt, ka klienti ir apmierināti ar konsultāciju kvalitāti un labprāt turpinās sadarbības ar konsultantiem semināru un apmācību kontekstā. Apmierinātību rada arī saņemtie cirsmu novērtējumi, par kuriem klienti atzīst, ka tie ir bijuši precīzi un aktuāli tā brīža tirgus cenām. Sarunās ar klientiem tiek pieminēts arī izdevums “Čiekurs”, kurā meža īpašnieks var atrast sev daudz noderīgas informācijas. Kādam klientam konsultanta sniegtā informācija palīdzējusi veiksmīgi orientēties nozarē, citam – iegūt izpratni par to, ko drīkst darīt savā mežā, tomēr skaidrs ir viens – klienti ir saņēmuši vērtīgas konsultācijas, kurās iegūtā informācija noteikti noderēs turpmāk katram sava meža apsaimniekošanā.”

Konsultanti aicina doties līdzī mežā

MKPC Madonas nodaļas vecākā mežsaimniecības konsultante **Mairita Bondare** atzīst: “Vislabākā konsultācija ir tad, kad meža īpašnieks nāk līdzī uz savu mežu. Tad mēs varam to apskatīt kopā. Īpašnieks var uzdot jautājumus, kad atrodas attiecīgajā vietā mežā. Veidojas laba saruna, kā rezultātā īpašniekam nereti rodas idejas un izpratne, kā saimniekot savā mežā. Apskatām un novērtējam mežu, lai noteiktu, vai tas atbilst kādai ES atbalsta projekta aktivitātei. Meža īpašnieki bieži jautā, kā rīkoties, ja atrasti mizgrauža postījumi. Kopā ap-

skatāmies konkrēto gadījumu, iesaku, kā rīkoties – cik situācija ir bīstama vai tieši pretēji. Pēc konsultācijas meža īpašniekiem bieži ir skaidrs rīcības plāns, kā saimniekot savā mežā, nereti izmainās cilvēka skatījums, attieksme pret to. Skaidrs ir tas, ka cilvēks paņem tik, cik viņš vēlas – kādam konsultācijas ir izmainījušas visu skatījumu par mežu, veicinājušas izpratni par tur notiekošajiem procesiem, savukārt kāds cits ir priedzīgs, ka saņēmis cirsmas novērtējumu vai rekomendācijas par meža apsaimniekošanu.”

Atrodi savu MKPC mežsaimniecības konsultantu

Plašāku informāciju par pieteikšanās konsultācijām var saņemt MKPC nodaļās visā Latvijā vai MKPC centrālajā birojā Ozolniekos. Kontakti pieejami interneta vietnē www.mkpc.llkc.lv sadaļā **Speciālisti**, vai rakstiet pieteikumu uz e-pastu: konsultacijas@mkpc.llkc.lv

Konsultācijas tiek īstenotas Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.-2020. gadam pasākuma “Konsultāciju pakalpojumi, lauku saimniecību pārvaldības un lauku saimniecību atbalsta pakalpojumi” apakšpasākuma “Atbalsts konsultāciju pakalpojumu izmantošanas veicināšanai” ietvaros.

BRISELES GAITEŅOS

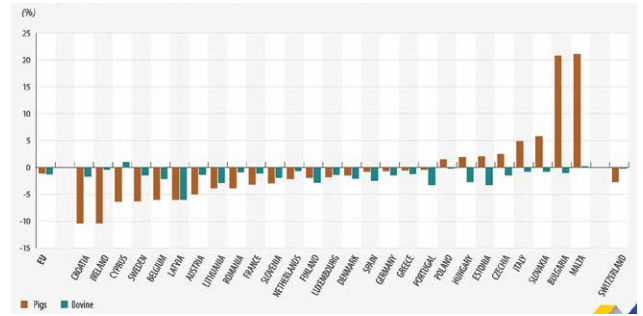
ES MĀJLOPU SKAITS TURPINA SAMAZINĀTIES

ES mājlopu skaits 2023. gadā turpinājis samazināties – salīdzinājumā ar 2022. gadu cūku un liellopu populācija samazinājusies par 1%, aitu populācija – par 3%, bet kazu – par 5%. 2023. gadā ES bija 133 miljoni cūku, 74 miljoni liellopu, 58 miljoni aitu un 11 miljoni kazu.

Šādus provizoriskos datus par mājlopu skaitu maijā publicējis ES statistikas birojs *Eurostat*. Visu mājlopu sugu populācijas ES ir samazinājušās pēdējo desmit gadu laikā. Liellopu populācija ES samazinājusies vismazāk – par 5% salīdzinājumā ar 2013. gadu, kam seko cūku skaits (par 6%). Aitu skaits samazinājās par 9%, bet kazu skaits piedzīvoja strauju kritumu par 15%.

Lai gan ES līmenī izmaiņas cūku un liellopu populācijās 2023. gadā salīdzinājumā ar 2022. gadu bija salīdzinoši nelielas, starp ES valstīm bija vērojamas dažādas norises.

Horvātijā un Īrijā reģistrēts krass cūku populācijas samazinājums (-10% salīdzinājumā ar 2022. gadu), bet Bulgārijā un Maltā reģistrēts vēl straujāks pieaugums (abās +21%).

Izmaiņas cūku un liellopu populācijās, 2023. gada decembris, salīdzinot ar 2022. gada decembri, %

Latvijā 2023. gadā reģistrēts lielākais liellopu populācijas samazinājums (par 6% salīdzinājumā ar 2022. gadu), kam seko Lietuva, Igaunija, Portugāle, Somija un Ungārija (visās samazinājums par aptuveni 3%). Kipra bija vienīgā valsts ar nelielu pieaugumu (+1%), savukārt liellopu populācijas Maltā, Polijā un Īrijā gandrīz nemainījās.

RADĪTS ES LAUKSAIMNIECĪBAS ILGTSPĒJAS KOMPASS

Eiropas Komisija (EK) ir ieviesusi interaktīvu rīku, kas piedāvā skaidru un saprotamu informāciju par ilgtspējību lauksaimniecībā. “Lauksaimniecības ilgtspējas kompass” apkopo 20 galvenos rādītājus trim ilgtspējas dimensijām lauksaimniecībā un lauku apvidos. Tas palīdz lietotājiem ātri izprast pašreizējo lauksaimniecības ilgtspējas stāvokli un tās attīstību laika gaitā.

Pamatojoties uz lauksaimniecības datu portālā jau pieejamo informāciju, EK ir izveidojusi jaunu, viegli lietojamu interaktīvu rīku ar nosaukumu “Lauksaimniecības ilgtspējas kompass”. Šis rīks ataino dažus no galvenajiem ekonomiskās, vides un sociālās ilgtspējas rādītājiem un sniedz aktuālu informāciju. Tas palīdz saprast, kā klājas mūsdienu lauksaimniekiem un nozarei salīdzinājumā ar pagātni. Attēlojot notiekošās tendences lauksaimniecībā, ikviens var sekot līdzi ilgtspējas rādītāju virzībai, kas liecinās, vai ES lauksaimniecība virzās pa pareizo ceļu. Ikvienas meklēšanas rezultāti ir eksportējami un lejupielādējami. Informācijas panelis tiks regulāri atjaunināts.

Kādi dati kompasā ir redzami? Vispirms tas sniedz informāciju par galvenajiem rādītājiem ES lauksaimniecības ekonomiskās darbības novērtēšanai. Tāds rādītājs kā “Tirdzniecības bilance” novērtē konkurētspēju, savukārt “Lauksaimniecības produktivitāte” mēra efektivitāti. “Ieņēmumu salīdzinājums ar vidējo algu”, “Neto pievienotā vērtība uz vienu darbinieku” un “Vidējais saimniecības lielums” atspoguļo ienākumu attīstību, darba ražīgumu un strukturālās izmaiņas lauksaimniecības nozarē. Šī informācija atspoguļo ES lauksaimnieku ekonomisko realitāti.

Otrkārt, instruments izceļ deviņus galvenos rādītājus, kas vērsti uz vides ilgtspējību, aplūkojot lauksaimniecības mijiedarbību ar vidi un tās ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, augsnes veselību, ūdens kvalitāti un gaisa piesārņojumu. Tādi rādītāji kā “Lauku putnu indekss”, “Lauku daudzveidība” un “Nitrāti gruntisūdeņos” novērtē bioloģisko daudzveidību, lauksaimniecības praksi un ūdens piesārņojumu. Pesticīdi, bioloģis-

kas lauksaimniecība, amonjaka emisijas un siltumnīcefekta gāzu emisiju rādītāji izseko ietekmi uz vidi un klimatu un ilgtspējas centieniem, kas saistīti ar ES lauksaimniecības praksi.

Visbeidzot, sociālās ilgtspējas rādītāji, piemēram, “Saimniecību vadītāju īpatsvars pēc vecuma” un “Sieviešu pārvaldīto saimniecību īpatsvars” atspoguļo datus par paaudžu maiņu un dzimumu līdztiesību. Tādi rādītāji kā “Lauku saimniecību vadītāju apmācība” un “Nabadzības līmenis lauku apvidos” sniedz ieskatu par piekļuvi izglītībai un nabadzības risku laukos. Šajā sadaļā iekļauta arī datu kopa “Antibiotiku lietošana vienam dzīvniekam”, kas attiecas uz antibiotiku rezistences risku.

Šie galvenie rādītāji ļauj ieinteresētajiem lietotājiem izprast sarežģītus lauksaimniecības ilgtspējas aspektus un vienkāršā izteiksmē iegūt pārskatu par notiekošajām tendencēm. Lietotājam draudzīgais izkārtojums palīdz ātri atspēkot dažus izplatītus nepareizus priekšstatus par lauksaimniecību un parāda, ka lauksaimniecība savā ceļā uz ilgtspējību nesākas no nulles.

Pēc *Agri-press.network* informāciju sagatavoja

Iveta Tomšone, LLKC Apgāda vadītāja

Termins, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti.
Iesniegumu un atskaitu aplopošanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZNĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2024. GADA JŪLIJĀ

Termins	Jūnijs							Jūlijs							Augusts														
	1	3	14	15	16	17	18	1	3	6	14	15	16	17	18	19	1	3	5	14	15	16	17	19	20	21	22	23	24
Platību maksājumi																													
Pēdējais datums, kad var iesniegt labojumus Vienotajā iesniegumā/kad var veikt labojumus iesniegumā																													
Bezprocentu, īstermiņa aizdevums no īgtspeju sekmējosa ienākumu pamatbāzī																													
Valsts atbalsts/Projekti un investīcijas																													
Režas, dzīvnieku, sējumu un stādītāju apdrošināšanas prēmija																													
Albats gados jaunajiem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai																													
Albats ieguldījumiem mazajās lauku saimniecībās																													
Atbalsts ieguldījumiem mazajās lauku saimniecībās																													
Atzītu ražotāju organizāciju plānu īstenošana																													
PVN mēneša (ceturkšņa) deklarācijas un maksāšanas termiņš																													
Nodokļa samaksas termiņš																													
Mikrouzņēmumu nodokļa deklarācija																													
Nodokļa samaksas termiņš																													
Atskaites iesniegšanas termiņš PASNODARBINĀTAJĀJEM																													
Nodokļa samaksas termiņš - PASNODARBINĀTAJĀJEM																													
Darba devēja ikmēneša ziņojums																													
Nodokļa samaksas termiņš - darba devējiem																													
Dabas resursu nodokļa pārskats																													
Nodokļa samaksas termiņš																													
Atskaites par darījumu kvīšu izlietojumu																													
Skaidras naudas deklarēšana																													
Deklarācija par mēneša laikā skaidrā naudā veiktajiem darījumiem																													
Paziņojums par fiziskajām personām izmaksātajām summām iepriekšējā mēnesī																													
Nodokļa samaksas termiņš																													
Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par ceturksni) - ja ienākums no kapitāla pieauguma iepriekšējā ceturksnī pārsniegts 1000 eiro																													
Uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarācija																													
Uzņēmumu ienākuma nodoklis																													

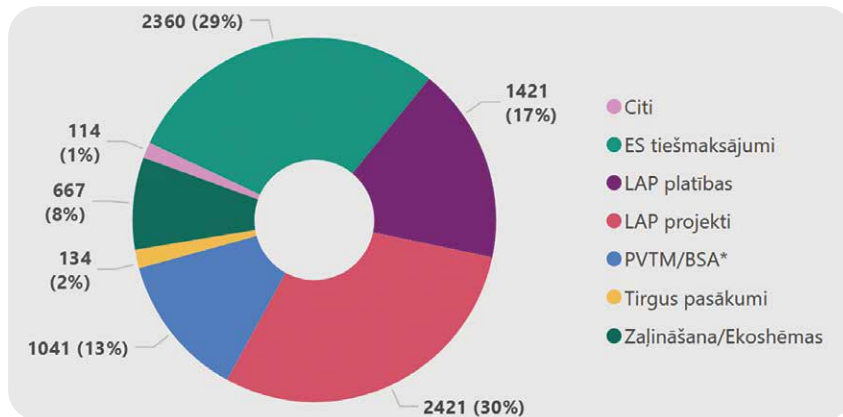
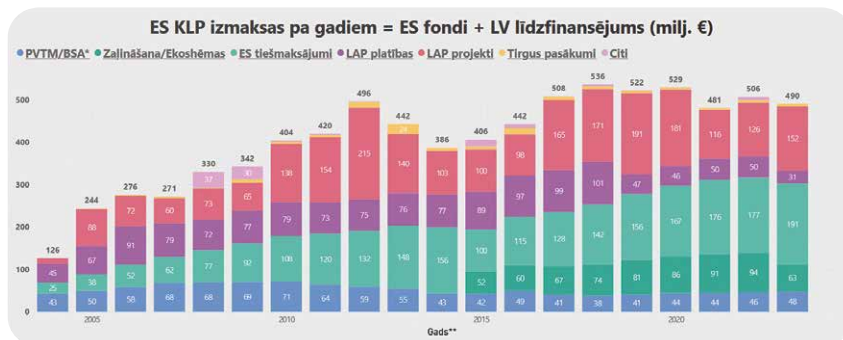
Grāmatveība un nodokļi

LAD INFORMĀCIJA

LATVIJA ES 20: ATBALSTS LATVIJAS LAUKSAIMNIECĪBAI

Pirms 20 gadiem, kad Latvija iestājās Eiropas Savienībā, lauksaimniecības izaugsme bija viens no galvenajiem mērķiem. Latvija, izmantojot ES atbalstu, pielāgojusi savu lauksaimniecības nozari un lauku attīstību ES noteikumiem un prasībām, vienlaikus uzlabota nozares konkurētspēja, ilgtspējība, vides aizsardzība, pakāta ekonomiskā izaugsme.

Lauku atbalsta dienesta direktors **Ģirts Krūmiņš** strādā LAD gandrīz no tā izveides sākuma un atceras, kas bija jāpaveic, lai varētu izmaksāt ES finansējumu lauksaimniecībai, mežsaimniecībai un zivsaimniecībai. Viņš atzīst: “Kad gatavojāmies iestāties ES, kā arī tad, kad jau bijām dalībvalsts, mums kā maksājumu aģentūrai nācās vienlaikus gan mācīties pašiem, gan skaidrot klientiem, kādu atbalstu viņi var saņemt. Mums bija liela atbildības sajūta, jo bija uzticēts šis darbs, ieviesām informācijas tehnoloģijas, visu velējāmies izdarīt pēc iespējas labāk. Soli pa solim mums izdevās sasniegt izvirzītos mērķus! Mūsu kopējais darbs rezultējies ne tikai izmaksātajos miljardos eiro, bet galvenais – Latvijas lauki ir sakopti, lauksaimnieki izmanto mūsdienīgas tehnoloģijas, domā par savu saimniecību attīstību ilgtermiņā, ievieš inovatīvus risinājumus. Bez ES atbalsta mums nebūtu iespējama tik strauja izaugsme. Eiropas Savienība – tā ir liela ģimene, kur viena valsts atbalsta otru, arī dalība NATO ir ļoti svarīga. Mēs esam ieguvuši drošību ļoti plašā šī jēdziena izpratnē, tā ir mūsu fiziskā drošība, pārtikas drošība, mobilitāte. Mēs varam satikt daudzus cilvēkus un iegūt jaunu pieredzi. Kādu es redzu ES pēc 20 gadiem? Domāju, ka ES “ģimene” būs vēl kuplāka. Ticu, ka būsīm iemācījušies lēmumus pieņemt ātrāk, ka dalībvalstis

atbalstīs vērtības, kas ir šīs savienības pamatā, ievēros visas saistības un lēmumus pieņems bez strīdiem. Tagad esam lepmi par paveikto, bet nepastājamies pie sasniegtā. Mans mērķis ir, lai ikviens lauksaimnieks saņem visu iespējamo atbalstu ātri un ērti, bez birokrātiska sloga, un to izmanto mērķtiecīgi savas saimniecības vai uzņēmuma ilgtspējībai.”

Cik liels ES fondu un Latvijas līdzfinansējums izmaksāts?

Lauku atbalsta dienests ir sagatavojis detalizētu informāciju par ES fondu finansējumu un Latvijas izmaksāto līdzfinansējumu 20 gadu laikā.

Latvijas lauksaimniekiem Kopējās lauksaimniecības politikas ietvaros ir izmaksāti 8,2 miljardi eiro dažādos atbalsta pasākumos – tas ir gan 5,8 miljardus

eiro lielais ES fondu ieguldījums Latvijas lauku attīstībā 20 gadu laikā, gan Latvijas līdzfinansējums. Ir izmaksāti:

- 4,068 miljardi eiro tiešajos maksājumos (salīdzinot 2023. gadu un 2004. gadu, gadā izmaksātā summa pieaugusi par 427%);
- 134 miljoni eiro tirgus pasākumos;
- 3,844 miljardi lauku attīstības pasākumos (salīdzinot 2023. gadu un 2004. gadu, gadā izmaksātā summa pieaugusi par 316%);
- citi maksājumi – vairāk nekā 111 miljoni eiro.

Ir sakopta lauksaimniecībā izmantojamā zeme: 2004. gadā kopti un atbilstoši tiešo atbalsta maksājumu saņemšanai bija 1,28 miljoni ha zemes, bet 2023. gadā tie ir 1,76 miljoni ha (pieaugums ir par 480 000 ha).

ATBALSTS PROJEKTU ĪSTENOŠANAI JAUNAJIEM LAUKSAIMNIEKIEM

No šā gada 5. augusta līdz 5. septembrim notiks otrās kārtas projektu iesniegumu pieņemšana pasākumā “Atbalsts gados jaunajiem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai”. Kārtas kopējais publiskais finansējums ir 8 miljoni eiro, tas sadalīts pēc reģionālīzācijas principa.

Pasākuma mērķis ir sekmēt gados jau-

nu cilvēku iesaistīšanos pastāvīgā lauksaimniecības darbībā. Atbalsta veids ir vienreizējs maksājums jaundibināta (vai pārņemta) lauksaimniecības uzņēmuma dibināšanai un attīstībai saskaņā ar iesniegto darījuma darbības plānu.

Plašāka informācija par pasākumu pieejama Lauku atbalsta dienesta tīmekļvietnē “Atbalsts gados jaunajiem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai”.

Projekti jāiesniedz, izmantojot LAD Elektroniskās pieteikšanās sistēmu. Ja ir jautājumi, aicinām zvanīt uz klientu apkalpošanas tālruni 67095000 darba dienās no plkst. 8 līdz 20.

Projektu iesniegumu pieņemšana notiek, ievērojot Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskā plāna 2023.–2027. gadam nosacījumus.

TAVS KONSULTANTS

ATBALSTS PROBLĒMAS RISINĀJUMAM

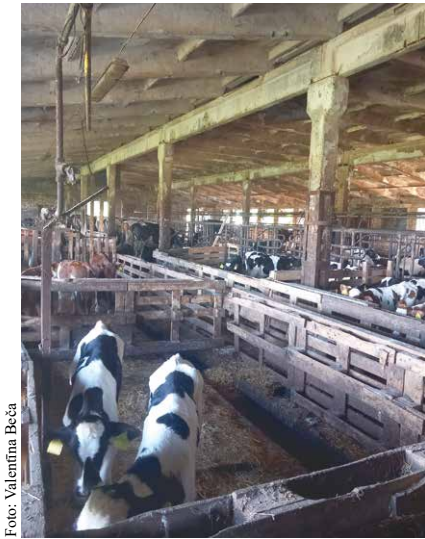

Foto: Valentīna Beča

Aizkraukles novada zemnieku saimniecībā “Āres” slaucamo govju novietne tiek pielāgota jaunlopu nobarošanai. Iegādātās iekārtas piena ražošanai tā arī neiesāka pilnvērtīgu darbu

Kopš 2023. gada sākuma piena ražotāji strādā zem pašizmaksas. Piena iepirkuma cena nesedz tā ražošanas pašizmaksu, saimniecību attīstībai, modernizācijai ņemto kredītu dzēšanu.

Situāciju vēl dramatiskāku darīja lopbarības trūkums, jo ilgstošā sausā laika dēļ pagājušajā vasarā neizdevās sagatavot pietiekamus lopbarības krājumus. Ar retiem izņēmumiem kādam bija lopbarības krājumi no iepriekšējiem gadiem. Kā atzīst saimnieki, kvalitātes šādiem krājumiem nebūs, bet vismaz vēderi būs pilni.

Vairākas piena lopkopības saimniecības krīzes dēļ likvidētas, daļa samazināja lopu skaitu, ganāmpulku aizvedot uz kautuvi, vai pārdodot uz ārvalstīm. Joprojām nākas uz klausīt saimniekus, kuri vēlas ko mainīt ierastajā darbībā, atzīstot, ka vairs neredz saimniekošanai perspektīvu. Tendence, ka piena lopkopības saimniecību skaits un govju ganāmpulki samazinās, vērojama jau vairākus gadus – piena govīs nomaina gaļas liellopi.

Aizkraukles novadā vien 2023. gadā piena nozarē likvidējās saimniecības ar slaucamo govju skaitu no 30 līdz 60 dzīvniekiem, protams, arī

mazās piemājas saimniecības ar vismaz piecām slaucamām govīm. Kāds saka, vajadzēja veidot “spilvenu”, kad piena iepirkuma cena bija augstāka (ap 50 centiem/kg). Bet arī tiem, kas bija izveidojuši šo “spilvenu”, nu jau “spilvendrānā” ir izdeldēts caurums, jo krājumi beigušies.

Dramatiskāk ir, ja ir veiktas investīcijas uzņēmuma attīstībai, un šodien viss stāv mierā – rekonstruēta novietne, uzstādīta automatizētā slaukšanas iekārta – robots, piena uzglabāšanas telpa ar aprīkojumu.

Lai palīdzētu rast izeju no krīzes situācijas, kurā nonākuši dažādu nozaru lauksaimnieki, no 2023. gada 22. janvāra Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs (LLKC) visā valstī īsteno pasākumu “Risinājumi dabas apstākļu vai cenu svārstību dēļ cietušām saimniecībām”.

Sadarbībā ar LLKC komandu saimnieki īstermiņā iegūst neatkarīgu saimnieciskās darbības ekonomisko un finanšu analīzi, kā arī atbalstu sarunās ar kredītiestādēm, restruktūrizējot kredītsaistības un piesaistot papildus finansējumu finanšu plūsmas stabilizēšanai. Savukārt ilgtermiņa ieguvums būs ražošanas optimizēšanas iespēju noteikšana, konsultantu komandas izstrādāts ilgtermiņa ražošanas plāns, mentoring un atbalsts

ražošanas plāna realizācijā.

Pieteikties pasākumam var, aizpildot pieteikumu, kā arī klātienē sev tuvākajā LLKC birojā: <http://new.llkc.lv/lv/biroji>.

Pasākums tiek īstenots Valsts Korpējās lauksaimniecības politikas tīkla (VKLPT) aktivitātes “Risinājumi dabas apstākļu vai cenu svārstību dēļ cietušām saimniecībām” ietvaros.

Plašāka informācija par pasākumu: <https://saite.lv/IWKGK>.

Valentīna BEČA,
LLKC Aizkraukles biroja
uzņēmējdarbības konsultante
Tālr. 26158775
e-pasts:
valentina.beca@llkc.lv

Lauku Lapa

Izdots SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” Apgāda
Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pagasts, Ozolnieku novads, LV-3018
Tālrunis: 63050220
Apgāda vadītāja Iveta Tomsone
“Lauku Lapa” redaktore Dace Millere
Reģistrācijas Nr. 000740319
Iespējams SIA “UnitedPress Tipogrāfija”
“Lauku Lapa” var abonēt
Latvijas Pastā, abonēšanas indekss 1163

Citējot un/vai pārpublicējot izdevuma “Lauku Lapa” rakstus, atsauce obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem Apgāda rakstiska atļauja.